

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 1. marca (March 1), 1932.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 51

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Japonci izkrcali nove čete v Šangaju

Kiangwan v japonskih rokah. Bombardiranje kitajskih pozicij obnovljeno. Mirovna konferenca se razbije

Sangaj, 29. febr. — Kiangwan, kitajski distrikt v Šangaju, ki je imel prej 16,000 prebivalcev, so danes zasedle japonske čete. Topniški ogenj je prisilil Kitajce na umik. Poročila se glase, da ni niti eno poslopje v distriktu ostalo nepoškodovano. Krog se razdeja kitajsko univerzo, vojaške barake in vsa javna poslopja. Krog 1,600 kitajskih civilistov, med njimi mnogo žensk in otrok, ter vojakov je bilo ranjenih.

Japonci so otvorili bombardiranje v ranih jutranjih urah. Grmenje topov je pozdravilo izkrcanje svežih japonskih čet, ki so prispele v Šangaj. Bombardiranje je v polnem razmahu od dolgi fronti, ki se razteza od Kiangwana do Čapeja. Japonci so otvorili ogenj po neuspešni konferenci s kitajskimi avtoritetami, ker slednje niso hotele sprejeti japonskih pogojev glede končanja krvočitja v Šangaju.

Japonske čete so pričele skopovati ofenzivo s kopnega in morja takoj po prihodu novega transporta. Kitajci odbijajo nasake s strojnimi puškami in topovi. Hude bitke so v teku tudi v Čapeju. Japonska artilerija in infanterija vodita ofenzivo s svojih pozicij v parku Hongkew. Japonska vojna letala so ponovno pričela metati bombe na kitajske utrdbe ob reki Yangtze. Japonsko poročilo se glasi, da je eksplozivna bomba pognala v zrak kitajsko munijsko skladišče v bližini Tzetzelinga. Daje trdijo, da kitajske izgube v zadnjih dveh dneh znašajo več kot tisoč mrtvih in ranjenih, dočim so njihove neznatne.

Mooney pozdravlja zaprega organizatorja

Hoffmanu je poslal bodrilno pismo, v katerem mu ponuja pomoč

Stroudsburg, Pa. — (FP) — Ako ponuja na dosmrtno ječo obsojeni človek, ki je v ječi že predelal 15 let radi delavskih aktivnosti, pomoč osebi, ki ima presedeti v ječi dve leti radi svojih delavskih aktivnosti, je to mogoče višek ironije, ker če je kdo potreben pomoči in stititja, to je gotovo prva oseba.

Ironija ali ne, toda Alfred Hoffman, mlad delavski voditelj in organizator pleteninarske uniije, ki se nahaja v zaporu v Monroe okraju, kamor je bil poslan zaradi dveh leti radi stiske pletenarjev v Stroudsburgu — je vsem prejel pismo od Tom Mooneyja, v katerem ga pozdravlja kot sodruga, bodri k vztrajnosti in mu ponuja — pomoč svojega odpora.

"Radostim se tvoje militantnosti in neustrašenosti," pravi Mooney med drugim, "in upam, da bo kmalu prost in da zopet pomeš s svojimi aktivnostmi v delavskem masu, ki v tem kritičnem času gotovo potrebuje voditeljev tvojega tipa. Manjka na besed, s katerimi bi ti mogel izraziti svoja čustva in hvaležnost. Želim pa izreči tebi, sodrug, svojo najglobljo hvaležnost za tvoje žrtvovanje..."

V pismu Mooney tudi omenja, da je njun položaj sličen; da sta bila oba omejena in poslana v ječo, ker sta organizirala delavsko maso in vodila militantne stiske.

Za Hoffmana se je zavzelo delavsko delavstvo, da ga odpustijo iz ječe. Sedaj nabit podpisane petkijo za oprostiti, ki bo predložena državni komisijski. Govor-

SOVJETSKA VLA-DA REVIDIRALA SVOJE STALIŠČE

Japonski je dovolila uporabo vzhodne kitajske železnice za transportacijo čet. — Nova kampanja za iztrebljenje banditov v Mandžuriji

Moskva, 29. febr. — Sovjetska Rusija je včeraj pristala na japonski apel ter dovolila delno transportacijo japonskih čet po vzhodni kitajski železnici, ki je skupna last Rusije in Kitajske, obenem pa je ponovno zahtevala, da Tokio pojasni gibanje japonskih čet ob ruski meji.

Sovjetska vlada je že prej obtožila Japonsko, da podpira in ščiti aktivnosti ruskih belogardistov v Mandžuriji. Tokio se ni odgovorilo na te obtožbe, a pričakuje se, da to stori v kratkem.

L. M. Karakhan, nadomestujoči sovjetski komisar za zunanje zadeve, je informiral japonskega poslanca v Moskvi Hirohito, da bo sovjetska vlada dovolila uporabo železnice za transportacijo japonskih čet le pod pogojem, ako prejme zagotovilo od Tokija, da bo respektiral sovjetske interese in pravice v vzhodni Mandžuriji.

Karakhan je prošil teden po dal izjavo, v kateri je dolžil Japonsko, da namerava poslati svoje čete v bližino sovjetske meje. Hirohito je to zanikal in izjavil, da ima japonsko vojaštvo namen le protektirati japonske podnike v severnem delu Mandžurije.

Obljubil je tudi, da bo vprašal svojo vlado za informacije o tem vprašanju.

Dairen, Mandžurija, 29. febr. — Vlada provinc Kirin, ki je pod japonskim pokroviteljstvom, je poslala divizijo konjenice v distrikt Harbin, da iztrebi kitajske bandite, ki plenijo in ropajo trgovine.

Podjetniki v kampanji proti podjetnikom

Fall River, Mass. — Kako da leč so nekateri podjetniki pripravili kampanjo v tukajšnji oblačilni industriji za odpravo "učne dobe", v kateri so novinci primorani delati zastoj. Nekateri izkoriščevalci zahtevajo od novih delavcev, da mora delati zastoj po več dni, dokler se ne nekoliko ne privadijo.

Kampanji za odpravo teh znojnih razmer so se pridružili tudi nekateri podjetniki, ki si cicer ne plačujejo sijajnih mezd, ampak vidijo v tej praksi pogreznje oblačilne industrije v še večjo anarhijo. Kampanjo je pričela mlada pisateljica Joan Lowell, ki si je bila namenava poiskala delo v oblačilnih tovarnah, da se prepriča o razmerah in katere je potem razgalila v nekem bostonskem dnevniku.

Sneg v Italiji

Napolj, 29. febr. — Skoro vso Italijo pokriva štiri palce debela snežna odeja. Takega snega ne pomnijo v Italiji zadnjih 43 let. Mnogo oseb se je poškodovalo pri padcu na s snegom pokritih cestah in morali so jih odpeljati v bolnišnico.

Farmarska kooperativa za olje in gorivo v Minneapolisu.

Izbruh civilne vojne na Finskem

Fašisti se pripravljajo na pohod v glavno mesto. Vlada razglašila izjemno stanje

Helsingfors, Finska, 29. febr. — Na Finskem je včeraj izbruhnila civilna vojna. Finski fašisti, ki so ustanovili oboroženo taborišče v Mantsali, 35 milj od Helsingforsa, so zagrozili s pohodom v glavno mesto. Dvajset tisoč oboroženih fašistov in njihovih pristavev je že dospelo v Mantsalo iz vseh krajev države. Veste se glase, da so se fašistom pridružili tudi nekateri častniki narodne garde.

Vlada je silno vznemirjena in je podzela korake, da prepreči fašistični pohod v glavno mesto. Vse čete so bile obveščene, naj ostanejo v barakah in morajo biti pripravljene na akcijo. Kabineti je na včerajšnji seji razglasil izjemno stanje nad mestom Mantsala. Podzveti so bili tudi drugi koraki za potlačanje fašistične revolte.

Notranji minister B. E. Borä je izjavil, da je polnija brez moči proti fašistom in da mora vojaške čete stopiti v akcijo. Situacija je silno resna. Dejal je, da je pripravljen resignirati, ako bo to zahteval položaj.

V soboto so s strojnimi puškami oboroženi fašisti navallili na shod v Mantsali, na katerem je govoril socialistični poslanec dr. Erich, in ga razbili. Poslanec so posvarili, naj se takoj odstrani iz mesta. Fašisti so potem zastražili vse ceste, ki vodijo v Mantsalo.

Fašistično stranko je ustanovil Vihtori Konsola pred dvema letoma. V juliju 1930 je imela stranka 12,000 članov, toda število je v zadnjem času zelo poroklo. Pred enim letom so fašisti priredili velike demonstracije v Helsingforsu in zahtevali, da parlament zatre komunistično gibanje. Pozneje so bile predložene predloge za razpust komunistične stranke, a so bile poražene in parlament razpuščen.

Distrikt Lapua, v katerem se koncentrirajo fašistične aktivnosti, je središče verskega gibanja luteranske cerkve.

Sodnica čestitila Paulini Jurich

Pittsburgh, Pa. — Pred sodnico Sarah M. Soffel je bila te dni privedena 16-letna Paulina Jurich pod obtožbo, da je na shodu brezposelnih v McKeesportu pozivala na izgrede. Namesto da bi jo poslala v ječo, kamor po mnenju policije spada, ji je sodnica čestitila radi njene inteligentnosti in rekla, da imajo brezposelni isto pravico obdržavati shode kot father Cox. Morajo pa dobiti policijsko dovoljenje.

Brez kazni pa se obravnava vseeno ni zaključila. Sodnica je mladi Paulini prepovedala govoriti na shodih brez policijskega dovoljenja.

Novo posilstvo na Havajih

Honolulu, Havaji, 29. febr. — Kakor poročajo, je bil včeraj izvršen napad posilstva na Kathleen Hops, 25-letno ženo pomorščaka Johna H. Hopsa na podmarniki S-28. Žena trdi, da je bil njen napadalec japonskega plemena.

POROČILO O NIZKIH PLAČAH NA JUGU

Povprečna plača v rajonski industriji, kjer so najvišje meze, je l. 1930 znašala manj kot tri dolarje na dan; delovnik je še vedno srednjeveški

Richmond, Va. — (FP) — Državni departament za delo in industrije v Virginiji je potrdil poročilo o delovnih razmerah in plačah za leto 1930. Poročilo pa je kljub temu zanimivo, ker pokazuje v obratih dobro socialno aliko virginjskega delavstva.

Izmed vseh manufakturnih industrij je v državi najbolj razvita industrija za umetno svilo. V njenih mejah so bile v povojni dobi, odkar je umetna svila zakraljevala na ameriškem trgu, zgrajene ogromne tovarne, v katerih je uposlenih tisoče delavcev. Samo v Dan River tovarni je normalno zaposlenih nad osem tisoč delavcev. Leto 1930 je bilo v tej industriji uposlenih 7% vseh delavcev, katerih je 163,000 v državi.

V sedmih rajonskih tovarnah, ki so obratovala 333 dni v letu, kar pomeni poleg vseh delovnikov tudi polovico nedelj, je povprečni zaslužek na delavca znašal \$954 za celo leto, kar je manj kot tri dolarje na dan. Dan River tovarna je radi stiske obratovala le 245 dni l. 1930, povprečni zaslužek pa je znašal na delavca \$588, ali nekaj več kot dva dolarja na dan.

V primeri z drugimi delavci v Virginiji so bili rajonski delavci "gospodje", ker so nekoliko bolj plačani kot pa znašajo meze v ostalih manufakturnih industrijah. V zaslužku so jih prekosili le delavci v javnih napravah — 1546 po številu — ki so delali vseh 365 dni v letu in zaslužili povprečno \$1232.

O osemurniku ni v Virginiji niti aluha. V tovarnah znaša delovnik od 10 do 12 ur na dan. V industriji umetne svile prevladuje 12-urni delovnik. Osemurnika ne pozna niti gradbeni industrija, kjer so delavci najbolj organizirani.

Iz poročila je tudi razvidno zapostavljanje zamorcev tako v poklicih kot pri plačah, ki so na splošno eno tretjino nižje kot jih prejema belopolci. Enake razmere kot v Virginiji vladajo po vsem jugu.

V Rusiji je še dosti križev

Boston, Mass. — V Rusiji je še veliko cerkva, še več pa križev, je zagotovil član City kluba Eliot Wadsworth, bivši podtajnik v zveznem zakladniškem departamentu in sovražnik rdečkarjev. Predaval je o svojih vtisih v Rusiji in rekel, da so starejši ljudje pritoževali nad mladino, ker je postala brezbožna. O ruskem sistemu je rekel, da ni znanstven, ampak kljub temu funkcionira — bolje kot kapitalistični.

Konflikti med delom in kapitalom se množijo

Washington, D. C. — Departament za delo poroča, da ima apelje za posredovanje v 43. stavkah po deželi in poleg tega je še 37 sporov med delavci in delodajalci, ki še niso dospeli v stadij stavke.

Štirinajst rudarjev ubitih

Bluefield, W. Va. — Iz premo-govnika Pocahontas Fuel kompanije so v nedeljo prinesli na površje 14 trupel ubitih rudarjev, ki so žrtve eksplozije plinov v jami prejšnji dan. Pod zemljo je ostalo 36 rudarjev in najbrž so vsi mrtvi.

Spomladansko vreme

Chicago. — Chicago in okoli- ca uživata že štiri dni pravo spomladansko vreme, daš je še 20 dni do koledarskega spomladi. Vremenski biro ne ve, kako dolgo bo to vreme trajalo.

Kitajska odklonila japonske pogoje

Mirovna konferenca, ki se je vršila na angleški vojni ladji, se je razbila

Sangaj, 29. febr. — Preliminarna mirovna pogajanja med Japonko in Kitajsko na glavni vojni ladji britskega admirala sir Howard Kellyja so bila zaključena ob 1. danes zjutraj. Generalni konzul Mural in Yosuka Matsouka, bivši podpredsednik južnomandžurske železnice, sta predstavila Japonsko, Wellington Koo, bivši zunanji minister in član štaba generala Tsai Tindača, pa je govoril v imenu Kitajske.

Konferenca je bila sklicana na apel Japonske. Admiral Kelly je sodeloval kot posredovalec. Izbrsk razgovor je bil potem poslan kitajskim avtoritetam v Nankingu in Honanfu.

Japonski zastopniki so predlagali, da obe stranki umakneta svoje čete v določeno ozemlje in preneha s sovražnostmi. Temu naj bi sledile nadaljnje konference, katerih naj bi se udeležili tudi reprezentanti mednarodne ne-selbine v Šangaju. Japonci načrt je predvideval ustanovitev nevtralne cone okrog Šangaja, nad katero naj bi imele kontrolo vesile. Ta načrt so Kitajci odklonili in konferenca se je izjalovila.

Da se je Japonska odločila za mirovno konferenco, je več razlogov. Tokio bi rad končal sovražnosti v Šangaju, predno se sestane Svet Lige narodov na svojem zasedanju. Japonska vlada hoče dati konkretno dokaz, da nima teritorialnih ambicij v dolini reke Yangtse, kot se glase očitki, ki so bili še večkrat naglašeni na sejah Sveta Lige narodov.

KENTUKISKI MEŠCANI SE JEZE

Kongres naj preloži "newyorške komuniste", ne pa razmer med rudarji v Kentuckyju, kot sugestirajo pisatelji

Pineville, Ky. — (FP) — Potrpečljivost in jeza harlanskih Babbittov sta priklopili te dni do vrhunca in izšli so veliko ogorčenje nad skupino newyorških pisateljev ter drugimi zunanježi, ki zadnje čase kalijo mir in zadovoljstvo med njimi. Posebno ogorčeni so radi prošnje Sherwood Andersona in drugih pisateljev, da kongres preloži razmere med kentukijskimi rudarji. Protest proti temu so poslali Ham Fishu in senatorjema in kongresnikom iz Kentuckyja.

"Državljeni v Pinevillu so bili zadnjih šest mesecev do smrti nadlegovani po skupini komunistov iz New Yorka, ki se skrivajo pod krinko pisateljev. Njihov namen pa je le publiciteta za njihove doktrine in knjige, ki jih nameravajo spisati. Ako pride do kakšne preiskave, ni sugestiramo, da se prične v New Yorku, v tamkajšnjem komunističnem gnezdu," svetujejo ogorčeni in mrojljubni Pinevillčani kongresnikom.

Pri tem jih podpira tudi dnevnik "Daily Enterprise" v Harlanu, ki pravi v uvodnem članku: "Ako kongres želi kaj preiskovati, ako ima tako moč nad državnimi zadevami, tedaj naj prične investigirati sladkodišče geranijume, ki paradirajo po deželi in posebno po industrijskih centrih, kjer a podžigajočimi govori in žaljenjem Boga povzročajo nemire in razpahavajo nezadovoljnost med delovnim ljudstvom, ki želi služiti kruh za svoje družine. Vlada bi morala to pasjo zalego poslati tja kamor spada — v Rusijo."

Japonski predlog za končanje konflikta v Šangaju

Zeneva. — Načelnik japonske delegacije Naotoke Sato je na sobotnem zasedanju Sveta Lige narodov predlagal, naj vselej ustanove nevtralno cono okrog Šangaja, katero naj bi okupirala njihova oborožena sila.

REZULTAT ENOMESEČNE VOJNE V ŠANGAJU

Materialna škoda, ki so jo utrpeli Kitajci, znaša \$25,000,000. Velike izgube življenj na obeh straneh

Sangaj, 29. febr. — Včeraj je minulo mesec dni, odkar so pričeli Japonci s svojimi militarnimi aktivnostmi v dolini Yangtse. 28. januarja so japonski pomorščaki uprizorili prvi naval na kitajsko armado v distriktu Capej v Šangaju, ki pa so ga Kitajci odbili.

Kitajskimi četam devetnajste armade, ki so odbile napad japonskih pomorščakov, so bile pozneje prideleni oddelki narodne garde in a tem je bilo ustvarjena situacija, kateri se prvotno ni povečalo veliko pozornosti, toda iz te se je razvila prava vojna, daš je ni dosegel o-ficielo priznala nobena stranka.

Dosedanji rezultat japonskih militarnih aktivnosti je okupacija kitajskega ozemlja, ki se razteza od Sangaja do Woon-sunga. To ozemlje je dolgo sedemdeset milj in pet milj široko. Materialna škoda, ki so jo utrpeli Kitajci, se ceni na \$25,000,000.

To ozemlje vključuje sedeš kitajske municipalne vlade. Tu so tudi tri kitajske univerze in stanovanja bogatih Kitajcev.

Prve bitke med Kitajci in Japonci so imele značaj posilnih spopadov. V teh so bili zapleteni japonski pomorščaki in čete devetnajste kitajske armade.

Ker Japonci niso mogli zlomiti kitajskega odpora, so bili prisiljeni poslati v boj regularne čete. Prvi večji transport, ki je prišel s Japonskega, je tvorila mešana brigada pomorščakov in infanterije. V Sangaj je prišla 6. februarja. Temu transportu je sledil drugi 14. februarja, ki je štel 18,000 mož. Nadaljnji transporti so povečali japonsko armado na 30,000 mož.

Poveljstvo japonske armade je sinoči naznanilo, da znašajo japonske izgube od pričetka invazije do sedaj 305 mrtvih in 1,267 ranjenih. Poleg tega je bilo ubitih in ranjenih več sto civilistov.

Kitajske izgube so veliko večje. V bitkah je bilo ranjenih in ubitih 2,500 vojakov in krog 5,000 civilistov. Slednji so bili večinoma žrtve bomb, ki so jih vrzeli japonski letalci v kitajsko četrt. Med ubitimi civilisti je veliko število žensk in otrok.

Agitacija za zavarovanje med unijami

Mizarji se obrnili na ostale stroke, da izvedo njih sentiment. Ustanovitev konference za brezposelnostno zavarovanje

New York. — (FP) — Krajevna mizarška unija 2217 se je obrnila na druge unije v tem mestu z vprašanjem, kakšno stališče zastopajo glede brezposelnostnega zavarovanja. Ta unija pravi, da vodstvo Ameriške delavske federacije ne zastopa sentimenta članstva glede zavarovanja in tudi ga ni izrazila zadnja konvencija federacije, ki se je izrekla proti tej zakonodaji. Da pa se mizarška unija prepriča o tem, je uvedla nekakšno slavnato glasovanje med organiziranim delavstvom.

Nedavno je bila v New Yorku ustanovljena tudi konferenca za brezposelnostno zavarovanje. Njen namen je voditi agitacijo za to zakonodajo med unijami. Izbran je bil odbor 15 članov, ki bo iskal podporo pri unijah za tako zvano delavsko predlogo.

Sato je dejal, da bi to preprečilo nadaljnje sovražnosti v Šangaju.

